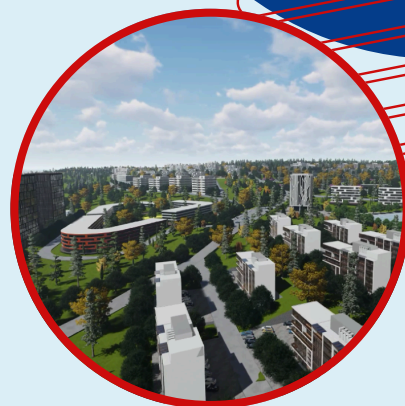
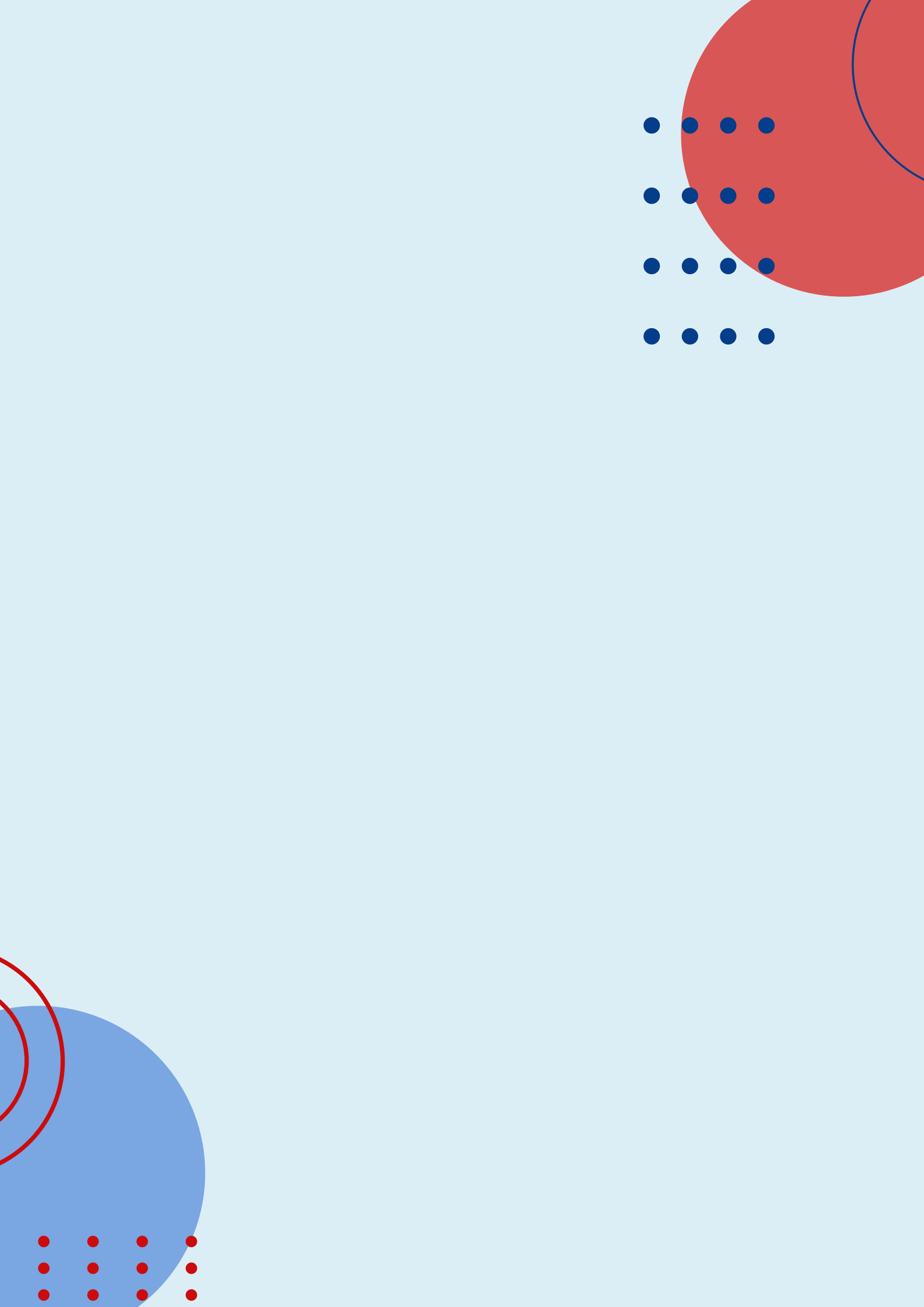

Zloupotreba institucionalne prednosti

u kampanji
za lokalne izbore

Podgorica & Budva

Impresum

NAZIV:

Zloupotreba institucionalne prednosti
u kampanji za lokalne izbore
u Podgorici i Budvi

IZDAVAČ:

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora - MANS

Urednik:

Vanja Čalović Marković

Autor:

Lazar Grdinić

Podrška:

Marijana Subotić

Štampa:

3M Makarije

Izdanje: novembar 2024. godina

Sadržaj

UVOD

5

1. Pravni okvir

6

2. Međunarodni standardi

10

3. Zloupotrebe institucionalne prednosti
u kampanji za lokalne izbore

22

3.1. Zloupotrebe institucionalne prednosti uoči lokalnih izbora u Budvi

23

Studija slučaja: Luka Budva

23

Studija slučaja: Trajektna linija Budva - Dubrovnik

25

Studija slučaja: Otvaranje Svetog Stefana

26

Studija slučaja: Otvaranje filijale Ministarstva unutrašnjih poslova

27

Studija slučaja: Donošenje popularnih odluka

28

3.2. Zloupotrebe institucionalne prednosti uoči lokalnih izbora u Podgorici

29

Studija slučaja: Povećanje zarada kroz program Evropa sad 2

29

Studija slučaja: Velje brdo

32

Studija slučaja: Obilaznice oko Podgorice

34

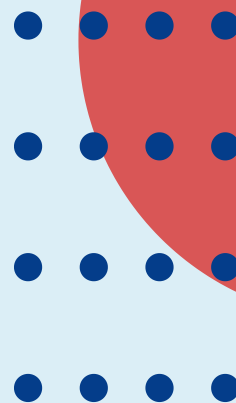
Studija slučaja: Javni putevi na partijskim reklamama

36

Studija slučaja: Reklamiranje iz kabineta Predsjednika Crne Gore

38

Uvod

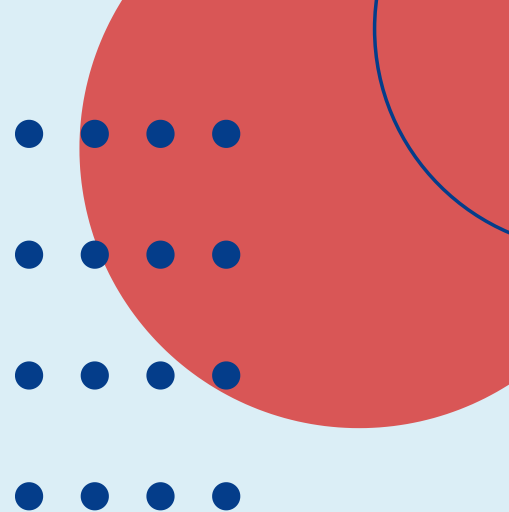
Zloupotreba institucionalne prednosti u toku izborne kampanje radi pridobijanja podrške birača postala je uobičajena praksa u Crnoj Gori, pri čemu vladajuće stranke koriste državne resurse za sticanje prednosti. Iako su takve zloupotrebe dokumentovane i od strane međunarodnih posmatrača, nedostatak zakonske regulative omogućava ovakvo ponašanje, čime se ugrožavaju ključni demokratski principi izbornog sistema.

Javne vlasti moraju ostati neutralne i obezbjediti jednak tretman za sve kandidate, omogućavajući biračima slobodu da donesu informisane odluke bez pritiska. Aktuelni nosioci funkcija često imaju pristup resursima javnog sektora, što im omogućava da steknu prednost putem vidljivosti i prestiža, utičući na percepciju javnosti i potencijalnu podršku.

Ova publikacija daje pregled crnogorskog pravnog okvira i međunarodnih standarda u vezi sa korišćenjem administrativnih resursa u izornoj kampanji. Takođe, uključuje studije slučajeva zloupotrebe institucionalne prednosti tokom lokalnih izbora u Budvi i Podgorici, analizirajući konkretne primjere i njihov uticaj na demokratske procese.

1. Pravni okvir

Crnogorski Zakon o finansiranju političkih partija i izbornih kampanja ne sadrži definiciju administrativnih resursa.

Posebno poglavlje tog zakona se odnosi na zabrane i ograničenja vezana za korišćenje nekih administrativnih resursa. **Zakonom je zabranjeno** sledeće:

- **obećavati** ili stavljati u izgled političku ili bilo kakvu drugu protivuslugu, privilegiju ili ličnu korist fizičkom ili pravnom licu radi pribavljanja finansijske, materijalne ili nenovčane podrške političkom subjektu (član 34 stav 1);
- vršenje **pritiska** na pravna i fizička lica prilikom prikupljanja priloga ili bilo koje druge aktivnosti vezane za izbornu kampanju i finansiranje političkih subjekata (član 35);
- **upotreba** državnih sredstava i distribucije propagandnog materijala i prikupljanja potpisa podrške za predaju izborne liste i kandidature (član 35);
- **korišćenje prostorija** državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i organa lokalne uprave, javnih ustanova, državnih fondova i privrednih društava čiji je osnivač i/ili većinski ili djelimični vlasnik država ili jedinica lokalne samouprave za pripremu i realizaciju aktivnosti kampanje, ukoliko se isti uslovi ne obezbijede svim učesnicima u izbornom procesu (član 36);
- **distribucija propagandnog materijala i prikupljanje potpisa** podrške za predaju izbornih lista u navedenim prostorijama (član 36);

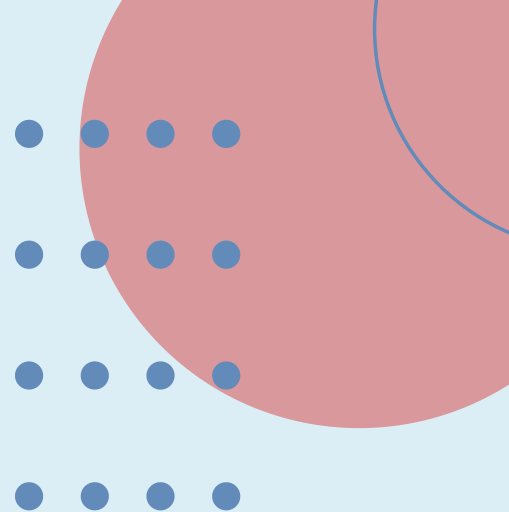
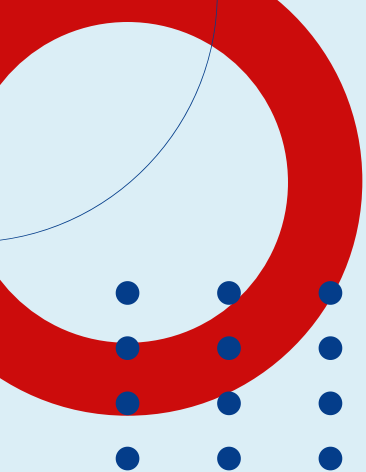
- **plaćeno reklamiranje** državnih organa i organa lokalne samouprave, javnih ustanova i državnih fondova koje na bilo koji način može favorizovati političke subjekte ili njihove predstavnike u toku izborne kampanje (član 37);
- korišćenje **službenih automobila** od strane javnih funkcionera u periodu izborne kampanje, osim u slučajevima službene potrebe (član 43);
- **angažovanje, u toku radnog vremena**, na aktivnostima izborne kampanje javnim funkcionerima, izuzev poslanicima i odbornicima, i zaposlenim u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalne samouprave, organima lokalne uprave, javnim preduzećima, javnim ustanovama i državnim fondovima (član 44);
- **mjesečna potrošnja veća** od prosječne mjesečne potrošnje u prethodnih šest mjeseci od dana raspisivanja do dana održavanja izbora [1] (član 38);
- mjesečna potrošnja za materijalna davanja iz **socijalne zaštite** u nadležnosti jedinice lokalne samouprave, veća od 20% prosječne mjesečne potrošnje za ova davanja u trećem kvartalu prethodne budžetske godine (član 40);
- dodjela socijalnih davanja iz tekuće **budžetske rezerve**, osim u slučaju, ratnog stanja, vanrednog stanja, epidemije ili pandemije zaraznih bolesti (član 40);
- isplata **jednokratne novčane pomoći**, osim u slučaju smrti člana porodice, teškog oboljenja koje prouzrokuje trajni invaliditet u procentu većem od 50% ili štete na stambenom objektu ili imovini usljed požara ili prirodne nepogode (član 40);

[1] Ukoliko se izbori održavaju u prvoj polovini godine zabranjena je mjesečna potrošnja budžetskim potrošačkim jedinicama veća od iznosa određenih mjesečnim planom potrošnje koji utvrdi Ministarstvo ili organ lokalne uprave na početku fiskalne godine. Zabrana se odnosi i na, pravna lica koja vrše javna ovlaštenja, odnosno djelatnost od javnog interesa na osnovu ugovora sa nadležnim organom i na privredna društva koja su u vlasništvu države ili jedinice lokalne samouprave u skladu sa zakonom kojim se uređuje prevencija i spijechavanje korupcije. Izuzetno, državnim ustanovama za obavljanje poslova socijalne i dječje zaštite i državnim i lokalnim organima nadležnim za poslove poljoprivrede, zabranjena je mjesečna potrošnja veća od prosječne mjesečne potrošnje u posljednjih šest mjeseci prethodne godine.

-
- **zapošljavanje lica na određeno vrijeme**, osim izuzetno, radi obezbjeđivanja neometanog i redovnog odvijanja i funkcionisanja procesa rada tih organa, na osnovu odluke nadležnog organa ovih subjekata, i samo ako je to predviđeno aktom o sistematizaciji radnih mjesta (član 44);
 - **ustupanje mehanizacije i opreme** trećim licima na upotrebu bez posebne odluke i bez ugovora sa naknadom, izuzev u slučajevima sanacije štete nastale usljed elementarnih nepogoda, požara ili sprečavanja širenja epidemije zaraznih bolesti (član 39);
 - **otpis dugova** građanima, uključujući račune za utrošenu električnu energiju, vodu, kao i račune za sve vrste javnih usluga (član 42);
 - **otpis obaveza** po osnovu oprosta poreza na dodatu vrijednost, ostalih poreza i parafiskalnih dažbina (član 42);
 - uvođenje novih ili jednokratnih **subvencija** za struju i subvencija u plaćanju komunalnih usluga (član 42).

Dodatno, zakon predviđa obaveze institucija da objavljuju podatke o korišćenju javnih fondova:

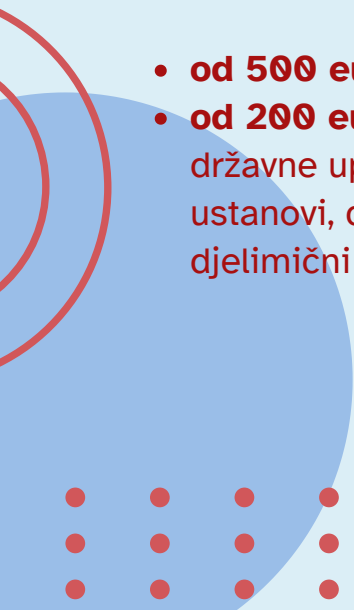
- **Sve budžetske potrošačke jedinice**, na državnom i lokalnom nivou, su dužne da, od dana raspisivanja do dana održavanja izbora, kao i mjesec dana nakon održavanja izbora, sedmodnevno na svojoj internet stranici objavljuju **analitičke kartice** sa svih računa koje imaju u svom posjedu (član 38);
- **Ministarstvo finansija** na sedmodnevnom nivou na svojoj internet stranici objavljuje **izvode iz državnog trezora**, kao i analitičku karticu o potrošnji sredstava iz **budžetske rezerve** u periodu od dana raspisivanja do dana održavanja izbora (član 41);
- **Organ lokalne uprave** na sedmodnevnom nivou, na internet stranici opštine, objavljuje **izvode iz lokalnog trezora** kao i analitičku karticu o potrošnji sredstava iz **budžetske rezerve** u periodu od dana raspisivanja do dana održavanja izbora (član 41);

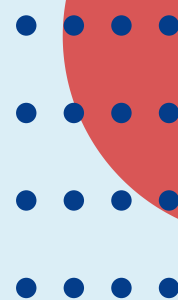
- Ministarstvo nadležno za poslove rada i socijalnog staranja i lokalne budžetske potrošačke jedinice objavljuju **analitičke kartice** koje sadrže podatke o iznosu i broju korisnika svih oblika **socijalne pomoći** u toku izborne kampanje, kao i podatke o vrsti i primaocima socijalne pomoći (član 40);
- Svi državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, organi lokalne uprave, javne ustanove, državni fondovi i privredna društva čiji je osnivač i/ili većinski ili djelimični vlasnik država ili jedinica lokalne samouprave dužni su da, na svojoj internet stranici, objavljuju sedmodnevno sve izdate **putne naloge** za upravljanje službenim vozilima, od dana raspisivanja do dana održavanja izbora (član 43);
- Državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, organi lokalne uprave, javne ustanove i državni fondovi su dužni da sve **odluke o zapošljavanju** sa kompletnom pratećom dokumentacijom, dostave Agenciji za sprečavanje korupcije u roku od tri dana od dana donošenja odluke, a Agencija ih u roku od sedam dana od dana objavljuje na svojoj internet stranici (član 44).

Za kršenje odredbi koje se odnose na zabrane i transparentnost, zakonom su predviđene sledeće kazne:

- **od 500 eura do 2.000 eura za fizička lica** (član 70),
- **od 200 eura do 2.000 eura za odgovorna lica** u državnom organu, organu državne uprave, organu lokalne samouprave, organu lokalne uprave, javnoj ustanovi, državnom fondu i privrednom društvu čiji je osnivač i/ili većinski ili djelimični vlasnik država ili jedinica lokalne samouprave (član 68).

2. Međunarodni standardi

Venecijanska komisija i Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava (OSCE/ODIHR) su objavili **Zajedničke smjernice za sprječavanje i odgovor na zloupotrebu administrativnih resursa tokom izbornih procesa.** [2]

Tim smjernicama je data definicija administrativnih resursa:

“Administrativni resursi koji su relevantni za specifične zainteresovane strane (izabrani predstavnici, aktuelni nosioci funkcija, kandidati) tokom izbora uključuju ljudske, finansijske, materijalne, resurse uaturi, kao i druge nematerijalne resurse.”

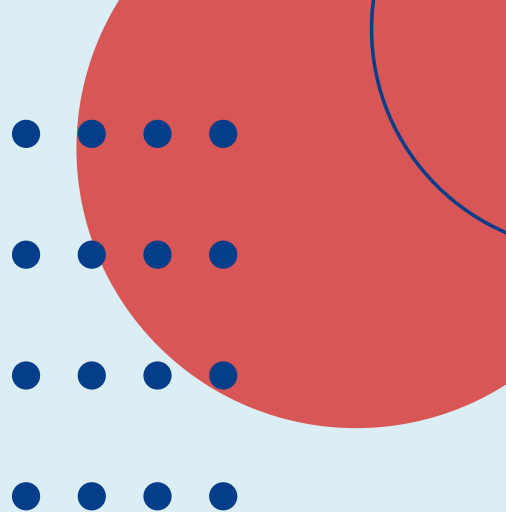
ili

“Administrativni resursi su ljudski, finansijski, materijalni, uaturi i drugi nematerijalni resursi kojima raspolažu i aktuelni nosioci funkcija i državni službenici tokom izbora, a proističu iz njihove kontrole nad osobljem javnog sektora, finansijama i raspodjelama, pristupa javnim objektima, kao i resursima koji se uživaju u obliku prestiža ili javne prisutnosti, koji proizlaze iz njihovog položaja kao izabranih ili javnih funkcionera i koji se mogu pretvoriti u političku podršku ili druge oblike podrške.”

Slično tome, OEBS/ODIHR je definisao „zloupotrebu državnih resursa“ (termin koji koriste i druge međunarodne institucije) kao „nepravednu prednost koju određene stranke ili kandidati dobijaju korišćenjem svojih službenih položaja ili veza sa državnim institucijama, u cilju uticaja na ishod izbora“.

[2] Evropska komisija za demokratiju kroz pravo (Venecijanska komisija) i Kancelarija OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava (OSCE/ODIHR): Zajedničke smjernice za sprječavanje i reagovanje na zloupotrebu administrativnih resursa tokom izbornih procesa, usvojene od strane Savjeta za demokratske izbore na svom 54. sastanku (Venecija, 10. mart 2016.) i od strane Venecijanske komisije na njenoj 106. plenarnoj sjednici (Venecija, 11-12. mart 2016.), <https://www.osce.org/files/f/documents/8/a/227506.pdf>.

A. Zajedničkim smjernicama su definisani ključni principi:

1

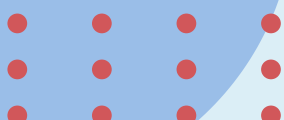
Vladavina prava

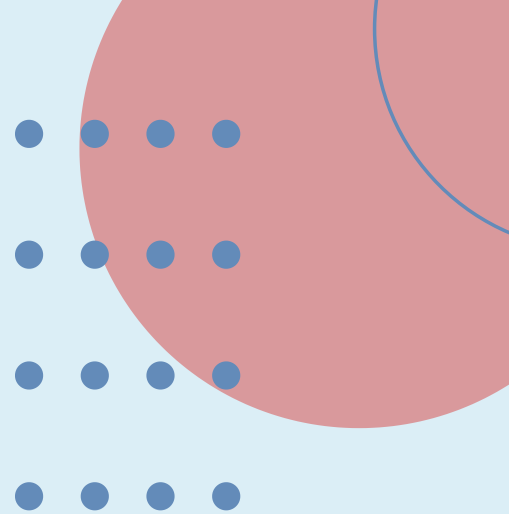
1.1. Pravni okvir treba da predviđa opštu zabranu zloupotrebe administrativnih resursa tokom izbornih procesa. Zabrana mora biti uspostavljena na jasan i predvidiv način. Sankcije za zloupotrebu administrativnih resursa moraju biti predviđene i sprovedene. Te sankcije treba da budu sprovedive, srazmjerne i odvratajuće.

1.2. Stabilnost zakona je ključni element za kredibilitet izbornih procesa. Zbog toga je važno da stabilnost izbornog zakona bude osigurana kako bi se zaštitila od političke manipulacije. Ovo se posebno odnosi na pravila koja regulišu upotrebu administrativnih resursa.

1.3. Važno je da pravila – uključujući zakone, sporazume i obaveze koji regulišu ili se odnose na korišćenje administrativnih resursa tokom izbornih procesa, kao i sudske odluke koje ih tumače – budu jasna i dostupna svim zainteresovanim stranama, uključujući javne vlasti, državne službenike, birače, kandidate, političke stranke, i da sankcije i posledice za nepoštovanje tih pravila budu predvidive.

1.4. Mogućnost da se podnesu pritužbe o zloupotrebi administrativnih resursa nezavisnom i nepristrasnom sudu – ili odgovarajućem pravosudnom organu – ili da se prijave nadležnom organu za sprovođenje zakona treba da bude centralni mehanizam za obezbjeđivanje odgovarajuće upotrebe i sprečavanje zloupotrebe administrativnih resursa tokom izbornih procesa.

2

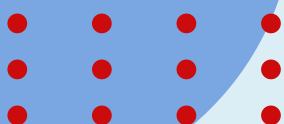
Političke slobode

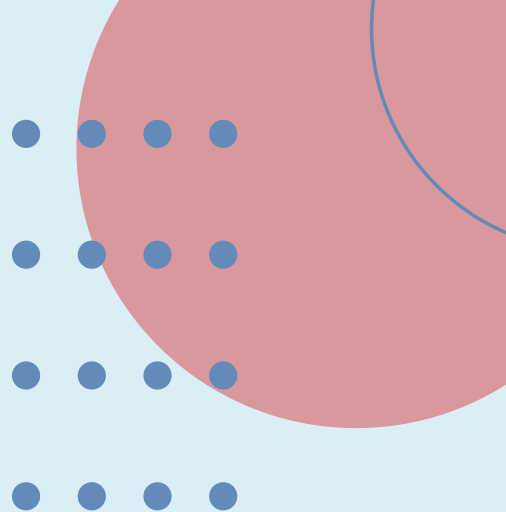
Sloboda izražavanja mišljenja, zajedno sa slobodom udruživanja i slobodom izražavanja, čini osnovu svakog demokratskog sistema, uključujući i tokom izbornih procesa. Mišljenja i informacije treba slobodno da cirkulišu tokom predizbornih perioda, posebno tokom izbornih kampanja. Generalno, pravo na slobodne izbore i sloboda izražavanja međusobno se podržavaju. Ipak, Evropski sud za ljudska prava prepoznao je moguće tenzije između tih prava i sloboda. U tom pogledu, može biti neophodno postaviti određena ograničenja slobode izražavanja kako bi se osigurala „slobodna izražavanja mišljenja naroda u izboru zakonodavnog tijela“.

3

Nepristrasnost

Pravni okvir treba da predvidi jasne zahtjeve za državne službenike da postupaju nepristrasno tokom cijelog izbornog procesa dok obavljaju svoje službene dužnosti. Takve regulative treba da uspostave nepristrasnost i profesionalizam državne službe.

4

Neutralnost

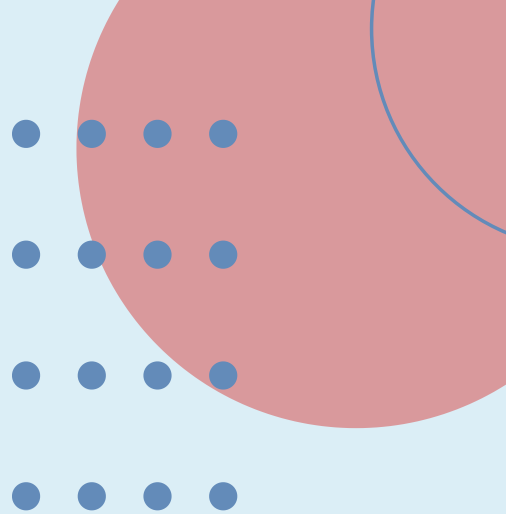
4.1. Pravni okvir treba da obezbijedi neutralnost državne službe zabranom državnim službenicima da učestvuju u kampanjama u zvaničnom svojstvu, bilo da su sami kandidati ili podržavaju kandidate. Ovo se odnosi i na javna i polujavna preduzeća. Važno je da se održi jasna razlika između države i političkih stranaka, naročito političke stranke ne smiju biti spojene sa državom.

4.2. Da bi se obezbijedila neutralnost državne službe tokom izbornih procesa i time izbjegao bilo kakav rizik od sukoba interesa, pravni okvir treba da obezbijedi jasnu razdvojenost između obavljanja politički osjetljivih javnih funkcija, posebno rukovodećih pozicija, i kandidature. U tom pogledu, pravni okvir treba da obezbijedi niz odgovarajućih i srazmjernih pravila. Ta pravila mogu uključivati jasne smjernice o tome kako i kada se može vršiti kampanja u ličnom svojstvu, suspenziju sa funkcije ili ostavku određenih javnih funkcionera koji se kandiduju na izborima.

4.3. Neučestvovanje sudija, tužilaca, policije, vojske i revizora političkih konkurenata u izbornoj kampanji u zvaničnom svojstvu je od suštinskog značaja. Konkretno mjere treba da obezbijede takvu zvaničnu neutralnost tokom cijelog izbornog procesa.

4.4. Pravni okvir treba da obezbijedi objektivno, nepristrasno i uravnoteženo izvještavanje o događajima povezanim sa izborima od strane medija u javnom vlasništvu. Zakon i praksa treba da osiguraju da mediji u javnom vlasništvu nisu uključeni u „skrivenu“ kampanju za ili protiv određenih političkih konkurenata.

5

Transparentnost

5.1. Pravni okvir treba da predvidi transparentnost i odgovornost u korišćenju javnog novca i javnih dobara od strane političkih stranaka i kandidata tokom izbornih procesa.

5.2. Potrebno je jasno razdvojiti rad vlade, aktivnosti državne službe i vođenje izborne kampanje.

5.3. Pravni okvir treba da omogući dostupnost pouzdanih, raznovrsnih i objektivnih informacija biračima i političkim konkurentima o korišćenju administrativnih resursa tokom izbornih procesa, koje koriste javne vlasti kao i entiteti u vlasništvu ili pod kontrolom javnih vlasti.

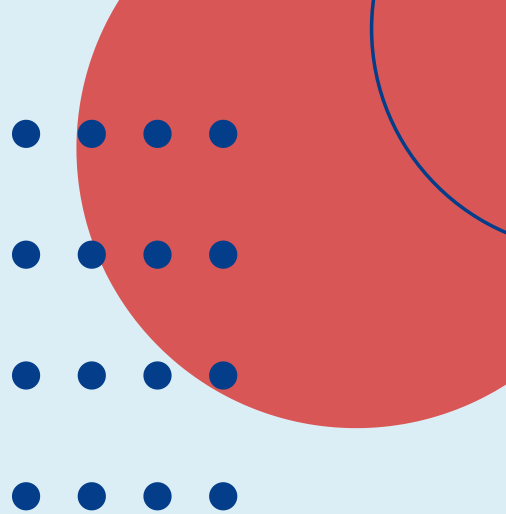
6

Jednakost mogućnosti

6.1. Pravni okvir treba da obezbijedi jednako pravo na kandidaturu i jednakost šansi za sve kandidate, uključujući državne službenike, kao i političke stranke tokom izbornih procesa.

6.2. Pravni okvir treba da predvidi ravnopravan pristup svim političkim strankama i kandidatima administrativnim resursima tokom izbornih procesa, javnom finansiranju političkih stranaka i kampanja, kao i medijima u javnom vlasništvu. Ovo se takođe odnosi na javne zgrade i objekte koji se koriste za kampanju.

B. U cilju prevencije zloupotrebe administrativnih resursa, Zajedničkim smjernicama se preporučuje sledeće:

1

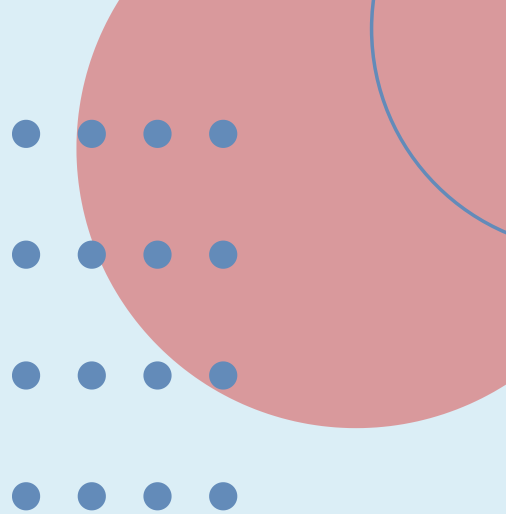
Pravni okvir

1.1. Pravni okvir treba da obezbijedi efikasne mehanizme koji zabranjuju javnim vlastima da nepravedno koriste svoje pozicije održavanjem zvaničnih javnih događaja u svrhu izborne kampanje, uključujući dobrotvorne događaje ili događaje koji favorizuju ili oštećuju neku političku stranku ili kandidata. Konkretno, ovo se odnosi na događaje koji podrazumijevaju korišćenje određenih sredstava (državnog ili lokalnog budžeta), kao i institucionalnih resursa (osoblje, vozila, infrastruktura, telefoni, računari, itd.). Ovo ne isključuje da aktuelni kandidati mogu da se kandiduju.

1.2. Ako su javne zgrade i objekti dozvoljeni za kampanjske svrhe, pravni okvir treba da obezbijedi jednake mogućnosti i jasnu proceduru za pravičnu dodjelu takvih resursa strankama i kandidatima.

1.3. Redovan rad vlade mora se nastaviti tokom izbornog perioda. Međutim, kako bi se spriječila zloupotreba administrativnih resursa u svrhu narušavanja ravnopravnosti tokom izbornih takmičenja, pravni okvir treba da predvidi da tokom kampanja ne smije biti velikih najava koje su usmjerene na stvaranje povoljnog utiska prema određenoj stranci ili kandidatu. Ovo ne uključuje najave koje su neophodne zbog nepredviđenih okolnosti, kao što su ekonomski i/ili politički događaji u zemlji ili regionu, npr. usled prirodnih katastrofa ili hitnih situacija koje zahtijevaju trenutnu i hitnu reakciju koja ne može biti odložena.

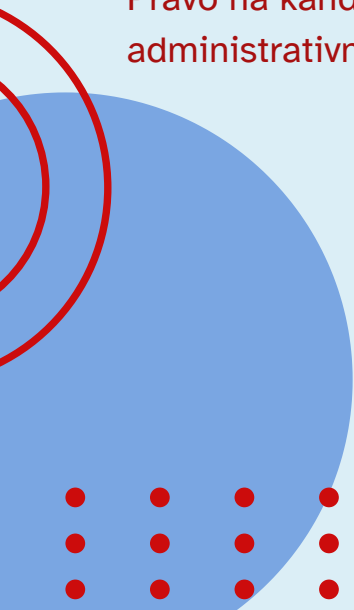
1.4. Pravni okvir treba da predvidi da ne bude neesencijalnih imenovanja u javnim institucijama tokom izborne kampanje.

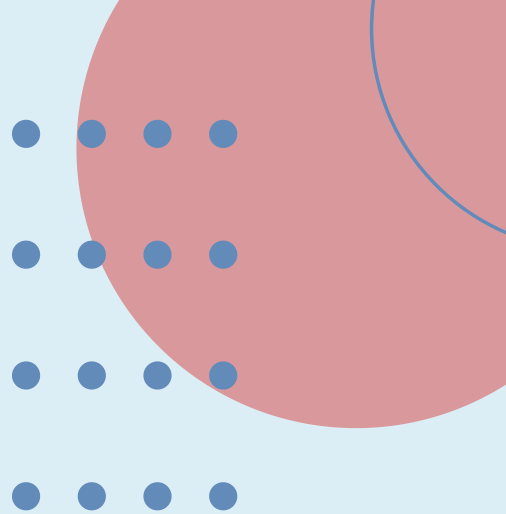
1.5. Trebalo bi da postoji regulativa koju donosi nadležni organ – izborna uprava, grana državne službe ili posebni odbor – koja identifikuje aktivnosti koje se smatraju kampanjskim i koje su zbog toga zabranjene državnim službenicima kada djeluju u zvaničnom svojstvu. Nadležni organ treba da ima savjetodavnu ulogu u vezi sa upitima tokom izbornog perioda o tome da li neka aktivnost spada pod zabranu kampanjskih aktivnosti državne službe.

1.6. Pravni okvir treba da predvidi jasnu razliku između „kampanjske aktivnosti“ i „informativne aktivnosti“ javnih medija kako bi se obezbijedila jednakost među političkim konkurentima u medijima, kao i omogućila svjesna i slobodna odluka birača.

1.7. Pored nacionalnog zakonodavstva, povelje o etici ili kodeksi ponašanja mogli bi biti odgovarajući instrumenti za sprečavanje zloupotrebe administrativnih resursa tokom izbornih procesa.

Pravo na kandidaturu i kampanju van radnog vremena i bez korišćenja administrativnih resursa ostaje omogućeno aktuelnim kandidatima.

2

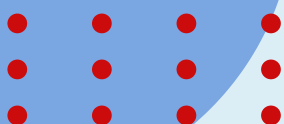
Revizija

2.1. Institucija koja je funkcionalno nezavisna od drugih vlasti treba da bude odgovorna za reviziju korišćenja administrativnih resursa od strane političkih stranaka i kandidata tokom izbornih procesa. Takvo tijelo, bez obzira na njegovu institucionalnu formu, treba da djeluje nepristrasno i efikasno.

2.2. Ta institucija treba da bude dovoljno osnažena i opremljena resursima za nadzor nad svim javnim troškovima i korišćenjem administrativnih resursa. Pored toga, ova vlast treba da bude obavezna da blagovremeno, jasno i sveobuhvatno izvještava o zloupotrebi tokom izbornih procesa.

2.3. Političke stranke i kandidati treba da budu obavezni da izvještavaju o porijeklu i svrsi svih finansijskih transakcija svojih kampanja kako bi se olakšala transparentnost i otkrivanje potencijalne zloupotrebe administrativnih resursa. Svako dozvoljeno korišćenje administrativnih resursa za stranke ili kandidate treba tretirati kao doprinos finansiranju kampanje i prema tome izvještavati.

2.4. Komunikacija između revizorskih tijela i drugih organa treba da bude regulisana na način koji omogućava efikasan protok informacija i efikasno sprovođenje transparentnih odluka.

3

Politička volja

3.1. Efikasna primjena zakonodavstva zahtjeva da se svaka ograničenja u korišćenju administrativnih resursa primjenjuju u dobroj vjeri.

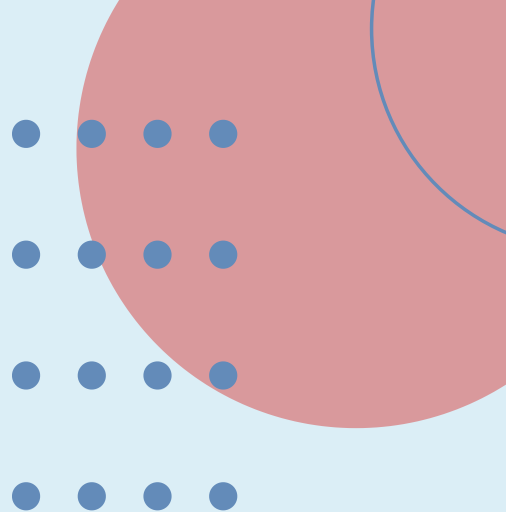
3.2. Kada je potrebno, javne vlasti mogu davati jasne izjave i izdavati pisana uputstva da se nikakav pritisak na državne službenike neće tolerisati i da nijedan državni službenik ili građanin ne treba da se plaši za svoje zaposlenje ili socijalne usluge zbog podrške ili nepodržavanja bilo koje političke stranke ili kandidata. Državni službenici treba da uživaju zaštitu od svakog zastrašivanja ili pritiska.

3.3. Državni službenici kao i njihovi rođaci treba da budu zaštićeni od (skrivenih) sankcija, pritisaka ili zastrašivanja kada prijave navodnu prevaru ili zloupotrebu administrativnih resursa. Ako zakon generalno ne štiti uzbunjivače, trebalo bi da postoje posebna pravila u kontekstu izbornih procesa.

3.4. Istinska politička volja najviših državnih, regionalnih i lokalnih vlasti ključni je faktor za efikasno sprečavanje i sankcionisanje zloupotrebe administrativnih resursa. Razvoj pluralističke političke kulture – karakterisane transparentnošću prema biračima – uzajamno razumjevanje i osjećaj odgovornosti i vladajućih i opozicionih političkih snaga, kao i poštovanje priznatih vrijednosti demokratskog društva, od suštinskog su značaja.

3.5. Civilno društvo, uključujući domaće posmatrače izbora, ima ključnu ulogu u izvještavanju o potencijalnoj zloupotrebi administrativnih resursa i predlaganju preporuka za jačanje zakonodavstva i prakse.

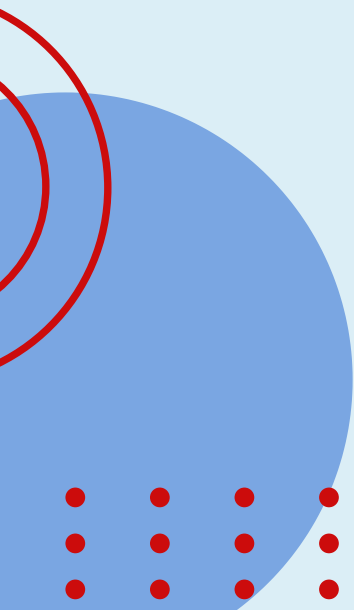
4

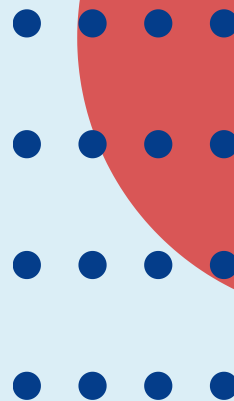
Informisanje i podizanje svijesti

4.1. Vlasti, uključujući izborne organe, treba da organizuju obimne informativne aktivnosti kako bi građane, državne službenike, kandidate i lidere političkih stranaka upoznale s njihovim pravima i obavezama tokom izbornih procesa. Potrebno je postaviti jasne kriterijume za razlikovanje aktivnosti izborne kampanje od informativnih aktivnosti, a ove informacije treba distribuirati dosljedno.

4.2. Unutrašnja uputstva i obuka za državne službe treba da se razviju kako bi se promovisalo zakonito, nepristrasno ponašanje unutar izvršne vlasti. Smjernice za državne službenike, javne obaveze, kodeksi ponašanja i slični instrumenti treba da budu široko distribuirani.

4.3. Civilno društvo može doprinijeti podizanju svijesti među građanima i političkim akterima o važnosti pravične upotrebe administrativnih resursa tokom izbornih procesa.

C. Smjernice ukazuju na ključne pravne lijekove i sankcije:

1

Žalbe i prigovori

1.1. Pravni okvir treba da obezbijedi efikasan sistem žalbi pred nadležnim, nezavisnim i nepristrasnim sudom ili odgovarajućim pravosudnim tijelom: nezavisno sudstvo je neophodan uslov za sankcionisanje zloupotrebe administrativnih resursa.

1.2. Prvostepeno tijelo za žalbe u izbornim pitanjima treba da bude ili izborna uprava, ili sud, ili odgovarajuće pravosudno tijelo. U svakom slučaju, mora postojati mogućnost konačne žalbe pred sudom. Ovo uputstvo treba da se primjenjuje na navodne slučajeve zloupotrebe administrativnih resursa.

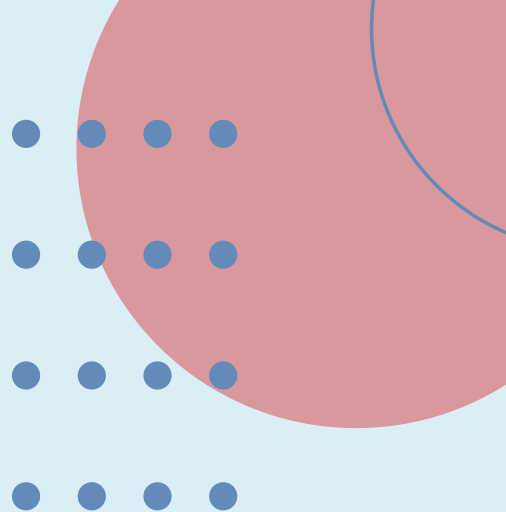
1.3. Pravni okvir treba da obezbijedi nezavisnost izbornih uprava, drugih administrativnih tijela i sudova u njihovim odlukama prilikom rješavanja sporova u vezi sa zloupotrebom administrativnih resursa. Ovo treba da se odražava i u njihovoj obuci i tehničkim kapacitetima. U tu svrhu, izborna uprava treba da ima odgovarajuće osoblje i uslove rada.

1.4. Dok rješavaju slučajeve povezane sa zloupotrebom administrativnih resursa, uključujući rješavanje izbornih sporova, izborna uprava, druga administrativna tijela i sudovi moraju primjenjivati zakone na ujednačen i nepristrasan način bez obzira na strane u konkretnom slučaju.

1.5. Ovlašćena tijela za sprovođenje zakona – policija, tužioci – treba efikasno i pravovremeno da istražuju slučajeve zloupotrebe administrativnih resursa.

1.6. Pravni okvir treba da osigura da izborna uprava i sudovi – kao i druga pravosudna tijela – održavaju saslušanja i da njihove odluke budu javne, pisane i obrazložene. Pravni okvir takođe treba da osigura pravovremeno rješavanje i proces žalbi.

2

Sankcije

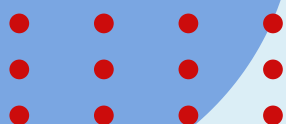
2.1. Pravni okvir treba da definiše zloupotrebu administrativnih resursa tokom izbornih procesa kao izborni prekršaj.

2.2. Pravni okvir treba da uspostavi jasne, predvidive i srazmjerne sankcije za kršenje zabrane zloupotrebe administrativnih resursa, od administrativnih novčanih kazni do najteže posljedice poništavanja izbornih rezultata u slučajevima kada nepravilnosti mogu uticati na ishod. Državni službenici koji zloupotrebe administrativne resurse tokom izbornih procesa treba da budu podložni sankcijama, uključujući krivične i disciplinske sankcije, sve do razrješenja sa funkcije.

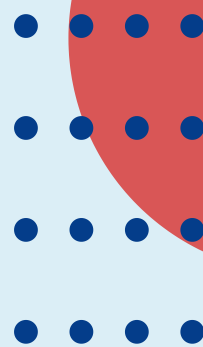
2.3. Političke stranke i kandidati koji namjerno profitiraju od zloupotrebe administrativnih resursa treba da budu podložni nizu sankcija srazmjernih počinjenom prekršaju. Ovo može uključivati zvanična upozorenja, fiksne novčane kazne, smanjenje javnog finansiranja ili upućivanje na krivično gonjenje.

2.4. Pravni okvir treba da predvidi da u slučaju kršenja pravila o javnim finansijama koje podrazumjeva zloupotrebu administrativnih resursa ili kada se političkim strankama ili kandidatima daju nedozvoljene finansijske prednosti, takva sredstva moraju biti vraćena u državni ili opštinski budžet, bez obzira na druge primjenljive sankcije.

2.5. Primjena sankcija protiv zloupotrebe administrativnih resursa je efikasna samo ako su sistemi istrage, revizije, gonjenja i pravosuđa nezavisni od političke vlasti.

3. Zloupotrebe institucionalne prednosti u kampanji za lokalne izbore

Institucionalna prednost koja suštinski predstavlja praksu otvaranja infrastrukturnih radova, najave novih radnih mjesta, ozvaničavanja raznih projekata i obećavanje većih zarada i/ili drugih naknada - sve u jeku izborne kampanje i sa očiglednim ciljem osiguravanja što veće podrške na izborima - odomaćena je pojava u Crnoj Gori.

Tu vrstu zloupotrebe dokumentovala je, pored domaće javnosti, i posmatračka misija ODIHR-a za vrijeme parlamentarnih izbora 2020. godine, ali i uprkos tome svaka sljedeća vlast obilato je koristila poziciju moći i izvještavanje medija koju ona nosi kako bi ostvarila prednost na osnovu državnih resursa. [3] Štaviše, utisak je da se institucionalna prednost koristi sve više i bez ikakve kontrole.

Ipak, činjenica da institucionalnu prednost ne prepoznaje Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja omogućava da političke partije koje vrše vlast, bilo na državnom ili lokalnom nivou, nastavljaju da koriste pozicije koje njihovi funkcioneri obnašaju da stiču prednost u izbornoj trci, flagrantno zloupotrebljavajući državne resurse.

[3] Konačni izvještaj ograničene posmatračke misije Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava, parlamentarni izbori 30. avgust 2020, Crna Gora, str 1. paragraf 2. Dostupno na: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/9/475223.pdf>

3.1. Zloupotrebe institucionalne prednosti uoči lokalnih izbora u Budvi

Lokalni izbori u Budvi održani su u maju 2024. godine. U nastavku su dati neki primjeri zloupotreba administrativnih resursa koji su primijećeni u toku izborne kampanje u tom gradu.

Studija slučaja: Luka Budva

Nakon što su u martu 2024. raspisani lokalni izbori za Skupštinu Opštine Budva, za 26. maj, kampanju za iste obilježila je snažna funkcionerska kampanja sa državnog nivoa. 22. maja, samo četiri dana prije održavanja izbora, Milojko Spajić, predsjednik Vlade Crne Gore, kao i tadašnji ministri saobraćaja i pomorstva i prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Filip Radulović i Janko Odović, uručili su „ključeve“ **Luke Budva** Mladenu Mikijelju, direktoru Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom (JPMD), ali i nosiocu izborne liste „Za budućnost Budve, Budva otvoreni grad“. [4] Prethodno je Vlada Crne Gore, na elektronskoj sjednici održanoj 20.05.2024. godine, usvojila informaciju o Sporazumu o predaji državine Luke Budva. [5]

“Zahvaljujem se svima koji su omogućili da se ovako jedan bitan projekat za Budvu i Crnu Goru desi. Mnogo puta se priča o velikim projektima, puna su nam usta projekata, ideja, ali je problem realizacija. Čak i kada se pokrene realizacija obično u 90-tom minutu primimo tri gola i izgubimo 3:2, iako smo vodili 2:0 do tada. To je jedna boljka koja nas je 'krasila' dugo vremena. Drago mi je da vidimo jednu potpuno drugu atmosferu”, kazao je Spajić tada na svečanosti upriličenoj u budvanskoj marini. [6]

[4] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/708214/spajic-predao-kljucve-luke-budva-mikijelju-otvoricemo-liniju-za-dubrovnik-gradove-u-italiji-grckoj>.

[5] Pogledati na: <https://www.gov.me/clanak/saopstenje-o-odlukama-vlade-crne-gore-donijetim-na-telefonskoj-sjednici-odrzanoj-20-maja-2024-godine>.

[6] isto.

Izvor: Kabinet Predsjednika Vlade Crne Gore [7]

Događaj je praćen uz veliku pokrivenost od strane medija, a Opštinski odbor političke partije Evropa sad nije propustio priliku da isti ispromoviše i iskoristi ga u kampanji, najavljujući tom prilikom i izgradnju vrtića, gradske bolnice i saobraćajne zaobilaznice koje će, u saradnji sa centralnom vlašću, realizovati buduća lokalna samouprava. [8] Podsjećanja radi, ovu listu predvodio je Predrag Zenović, glavni pregovarač Crne Gore sa Evropskom unijom.

[7] Pogledati na: <https://www.morskodobre.me/me/aktuelnosti/922-primopredaja-luke-budva>.

[8] Pogledati na: <https://www.dan.co.me/vijesti/politika/pes-odluka-o-luci-budva-dokazuje-da-vlada-brine-o-interesima-naseg-grad-a-5240168>.

Studija slučaja: Trajektna linija Budva – Dubrovnik

Konferencija za štampu premijera Milojka Spajica 24.05.2024 :Brodsko linija Budva-Dubrovnik

Izvor: Youtube kanal Agencije MINA [12]

Samo dva dana prije održavanja izbora u Budvi, premijer Spajić i ministar Radulović održali su konferenciju za medije na kojoj su najavili otvaranje trajektne linije između Budve i Dubrovnika, sa prvom vožnjom od 29. juna 2024. [9]

Na pitanje novinara da li se sve ovo može povezati sa održavanjem izbora u Budvi, odnosno da li se radi o političkoj promociji, Radulović je tada objasnio da se nije čekalo zbog „prodaje karata“. [10] Ipak, sa prodajom karata počelo se mjesec dana kasnije, 21.06.2024. [11]

[9] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/708471/radulovic-brod-na-liniji-budva-i-dubrovnik-pocece-sa-radom-29-juna-sa-dvije-voznje-dnevno>.

[10] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/708499/radulovic-predaja-luke-budva-apsolutno-nije-bila-ubiranje-politickih-poena-nismo-cekali-zbog-prodaje-karata>.

[11] Pogledati na: <https://www.rtvbudva.me/vijesti/radulovic-pocela-je-prodaja-karata-za-brodarsku-liniju-budva-dubrovnik/80811>.

[12] Pogledati na: <https://www.youtube.com/watch?v=P6ZpGOFrEvI>.

Studija slučaja: Otvaranje Svetog Stefana

Ipak, nisu samo premijer i ministri koristili svoje pozicije da osnaže perspektivu uspjeha svoje opštinske liste. To je učinio i Andrija Mandić, predsjednik Skupštine Crne Gore i Nove srpske demokratije (NSD), koji je krajem aprila, nepunih mjesec dana prije održavanja izbora, sa predsjednicom Skupštine Azerbejdžana, Sahibom Gafarovom, obišao Sv. Stefan. Tom prilikom Mandić najavljuje skorašnje otvaranje tog hotelsko-turističkog kompleksa, iako je isti zatvoren već tri godine, zbog čega i traje međunarodni arbitražni spor. [13]

Pritom, Mandić kao predsjednik crnogorske skupštine nema nikakva ovlašćenja i nadležnosti da se bavi ovim pitanjem. Naravno, Sv. Stefan i pripadajući hotelski sadržaji su i za vrijeme ljetnje sezone 2024. bili zatvoreni, odnosno nisu radili.

Izvor: Turistička organizacije Opštine Budva [14]

[13] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/politika/707274/funkcionerska-kampanja-u-susret-izborima-u-budvi-partijsko-kicenje-drzavnim-perjem> ; <https://www.dan.co.me/vijesti/politika/posjeta-predsjednice-skupstine-azerbejdzana-tema-politickih-rasprava-i-gafarovu-ukljucili-u-predizborne-obracune-5236371>.

[14] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/704736/mandic-pitanje-svetog-stefana-ce-se-rjesiti-u-bliskoj-buducnosti>.

Studija slučaja: Otvaranje filijale Ministarstva unutrašnjih poslova

Izvor fotografije: Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore

Sljedeći primjer zlorabotrebne institucionalne prednosti odnosi se na potez još jedne partije koja je činila koaliciju na vlasti na državnom nivou, Demokratske Crne Gore/Demokrata. Demokrate Budva su, sredinom maja 2024, objavile kako su se stekli svi preduslovi za otvaranje filijale MUP-a Crne Gore u Petrovcu. [15]

Ovo saopštenje uslijedilo je dan nakon što su Danilo Šaranović, ministar unutrašnjih poslova Crne Gore i Josip Đurašković, izvršni direktor „Pošte Crne Gore“, potpisali memorandum o saradnji kojim je predviđeno da Pošta MUP-u ustupi prostor od 70 m² koji će potom ministarstvo privesti namjeni. [16] I Đurašković i Šaranović su članovi političke partije Demokratska Crna Gora. [17]

[15] Pogledati na: <https://www.rtvbudva.me/vijesti/izborna-lista-budva-odlucuje-otvaranjem-filijale-mup-a-vracamo-status-petrovcu-status-dostojan-istorije-i-znacaja-ovog-bisera-nase-rivijere/79390>.

[16] Pogledati na: <https://www.pobjeda.me/clanak/stvoreni-ustovi-za-otvaranje-filijale-mup-a-u-petrovcu>.

[17] Pogledati na: <https://demokrate.me/press/aktivnosti/7990> ; <https://demokrate.me/nasi-ljudi/predsjednistvo>.

Studija slučaja: Donošenje popularnih odluka

Ipak, da političke partije koje obnašaju vlast na državnom nivou nisu bile usamljene u zloupotrebi institucionalne prednosti pokazuje i primjer liste „Budva – naš grad“, koju je predvodio Nikola Jovanović, dotadašnji predsjednik Skupštine Opštine Budva i bivši menadžer opštine. On je, početkom maja 2024. godine, a u svijetlu tadašnjih protesta i blokade građana zbog ograđivanja dijela parcele, odnosno dvorišta centralnog

gradskog vrtića, na sebe preuzeo da saopšti javnosti kako je Glavni administrator Opštine Budva poništio rješenje o zauzimanju te parcele. [18]

Prethodno su građani blokirali ulicu i najavili proteste „do daljnjeg“, međutim, gradska administracija brzo je doskočila problemu, a Jovanović iskoristio povod. [19]

Nikola Jovanović

7. Maj · 🌐

Opština Budva poništila rešenje o zauzimanju javne površine vrtića JPU "Ljubica V. Jovanović Maša"

"Ovom prilikom obavještavamo javnost da je Glavni administrator Opštine Budva usvojio žalbu izjavljenu na rešenje kojim se zauzima dio katastarske parcele 2391/1 KO Budva a odnosi se na javnu površinu.

Rešenje je poništeno iz razloga što Javnoj prosvjetnoj ustanovi kao stranci u postupku koja ima osnovani pravni interes nije omogućeno da učestvuje u postupku i time zaštititi svoj pravni interes zbog čega je rešenje donijeto uz kršenje materijalnih i procesnih prava.

Imajući u vidu navedeno, investitor koji se nalazi u neposrednoj blizini vrtića neće moći da zauzme javnu površinu na katastarskoj parceli 2391/1 KO Budva u površini od 137m².

Donošenjem ovog rešenja investitor je u obavezi da ukloni postavljenu ogradu kao i da se u budućem periodu uzdržava od bilo kakvog zauzimanja ili uzurpacije javne površine, na koji način je opština Budva zaštitila interese vrtića i izašla u susret opravdanom zahtjevu roditelja.

Ovom prilikom želimo da podsjetimo da se radi o naslijeđenom problemu iz 2008.godine kada je opštinom upravljao DPS za čije vrijeme je donijeta štetna odluka o razmjeni nepokretnosti pa je tako parcela vrtića razmijenjena sa Ministarstvom prosvjete i nauke čime je faktički vrtić izmješten sa ovog lokaliteta. Ugovor o razmjeni su potpisali tadašnji ministar Sreten Škuletić i predsjednik Opštine Rajko Kuljača. Smatramo da je ovim zaključen štetan posao zarad nekog privatnog investitora u prethodnom period zbog čega smo u postupku donošenja prostornog urbanističkog plana Budva od nadležnog ministarstva planiranja prostora zahtijevali da se na ovim parcelama izvrši prenamjena prostora .

Sve nadležne službe i Sekretarijati Opštine Budva će u narednom period posebno pratiti aktivnosti po ovom pitanju kao i provjeravati stanje na terenu kako se ne bi desilo da prava nasih najmladjih sugrađana budu ugrožena ili povrijeđena."

👍 325

18 komentara 1 deљење

Izvor: Facebook profil Nikole Jovanovića

[18] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/705956/jovanovic-za-slucaj-vrtica-krivi-pokoynog-kuljacu-i-tadasnji-dps>.

[19] Pogledati na: <https://adria.tv/vijesti/drustvo/protest-roditelja-ispred-vrtica-u-budvi-protive-se-izgradnji-hotela/>.

3.2. Zloupotrebe institucionalne prednosti uoči lokalnih izbora u Podgorici

Nakon što su krajem jula 2024. godine raspisani izbori u Podgorici, kampanju za iste obilježile su i veće i očiglednije zloupotrebe institucionalne prednosti i funkcionerske kampanje, sa najflagrantnijim primjerom u vidu najave megalomanskog projekta „Velje Brdo“, ali i višestrukih obećanja da će poslije izbora porasti prosječna zarada. [20]

Studija slučaja: Povećanje zarada kroz program Evropa sad 2

Pokret Evropa sad nosi ime po poreskoj reformi koja je sprovedena dok je aktuelni premijer Milojko Spajić bio ministar finansija, a aktuelni predsjednik Jakov Milatović ministar ekonomskog razvoja, i ta reforma podrazumijevala je, osim ukidanja doprinosa za zdravstveno osiguranje na osnovu čega su porasle neto zarade, i povećanje minimalne zarade sa 250 na 450 eura, što se desilo početkom 2022. godine. [21]

Nakon što je ova reforma sprovedena a zaživio Pokret Evropa sad, što je neminovno uticalo na njegovu popularnost, Spajić je nastavio da obećava povećanje (minimalnih zarada) i za vrijeme kampanje za Parlamentarne izbore održane 2023. godine,[22] da bi, nakon što je postao premijer poslije tih izbora, u julu 2024. godine konačno bila predstavljena Fiskalna strategija za period od 2024. do 2027. godine koja je, između ostalog, podrazumijevala ponovno povećanje minimalnih zarada i smanjivanje doprinosa za penzijsko - invalidsko osiguranje. [23]

[20] Pogledati na: <https://rtcg.me/vijesti/lokalniiizbori2024/594752/mujovic-bicu-kandidat-za-gradonacelnika-necemo-sa-dps-om.html>.

[21] Pogledati na: <https://www.gov.me/dokumenta/fa71ebc7-2fc0-48df-a0a7-4710d2eb555e>.

[22] Pogledati na: <https://www.dan.co.me/vijesti/politika/u-ekspozeu-mandatara-se-ne-pominje-prosjecna-plata-od-1-000-eura-5205283>.

[23] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/716311/minimalac-srednjoskolcima-600-visokoskolcima-800-eura-fiskalna-strategija-od-danas-na-javnoj-raspravi>.

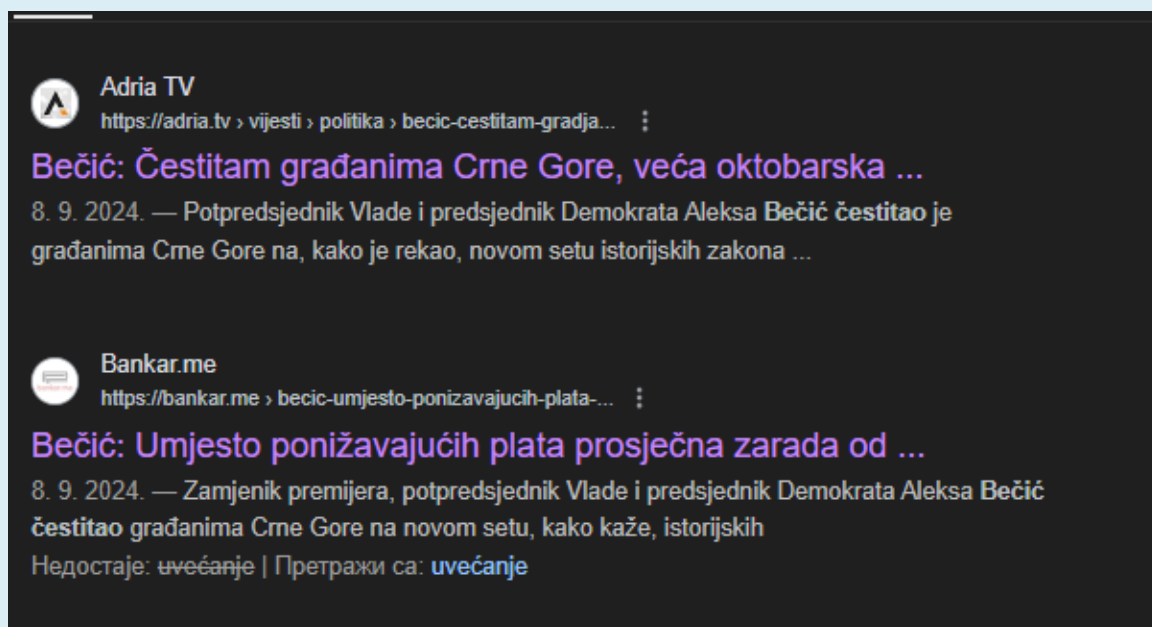
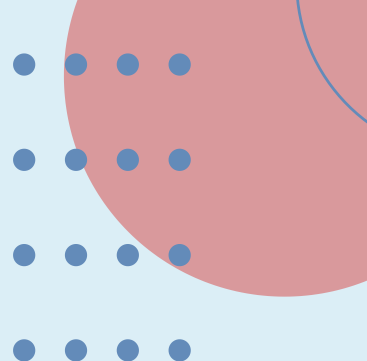
Izvor: Facebook profil Evrope sad

Uprkos velikim kritikama stručne javnosti i izostanka konkretnog društvenog dijaloga i javne rasprave, set ekonomskih zakona neophodan za sprovođenje ove reforme usvojen je početkom septembra 2024. godine. [24]

Naravno, Pokret Evropa sad nije propustio priliku da uvećanje zarada iskoristi u kampanji, pa su se tako fotografije Spajića sa cijelim porodicama i radnicima, uz prateće ilustracije koje su akcentovale povećanje zarada, mogli vidjeti na bilbordima u Podgorici. [25]

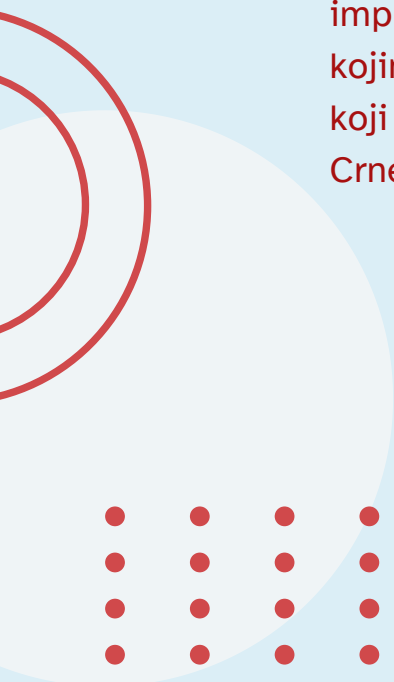
[24] Pogledati na: <https://www.cdm.me/ekonomija/pes-usvojeni-svi-zakoni-potrebni-za-sprovođenje-programa-evropa-sad-od-oktobra-vece-sve-plate-od-januara-penzije/>.

[25] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/723793/povećanje-za-sve-vazice-za-40-odsto-penzionera>.

Izvor: dio press clippinga za saopštenje A. Bečića

Takođe, potpredsjednik Vlade Crne Gore Aleksa Bečić i predsjednik Demokrata je u nedelju, 8. septembra, tri sedmice prije izbora nakon izglasavanja zakona neophodnih za implementaciju programa “Evropa sad 2“, objavio saopštenje kojim građanima „čestita na novom setu “istorijskih” zakona koji će omogućiti dalje snaženje životnog standarda građana Crne Gore.“ [26]

[26] Pogledati na: <https://www.dan.co.me/vijesti/politika/becic-nastavljamo-jos-jace-za-dalje-ekonomsko-snazenje-i-unistavanje-kriminala-i-korupcije-5258350>.

Studija slučaja: Velje brdo

Samo osam dana prije održavanja izbora u Podgorici – 21. septembra, premijer Spajić i Slaven Radunović, ministar prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, koji je u međuvremenu preuzeo funkciju od Janka Odovića, održali su pres konferenciju na kojoj su najavili izgradnju projekta „Velje Brdo“. [27] U kompletnom kvartu, na površini od više od devet km², cijena stana bi bila od 1.000€ po metru kvadratnom, kamatna stopa 1,2% a rok otplate od 30 godina bez učešća, najavljuje tada Spajić, uz promociju projekta na svom ličnom profilu. [28]

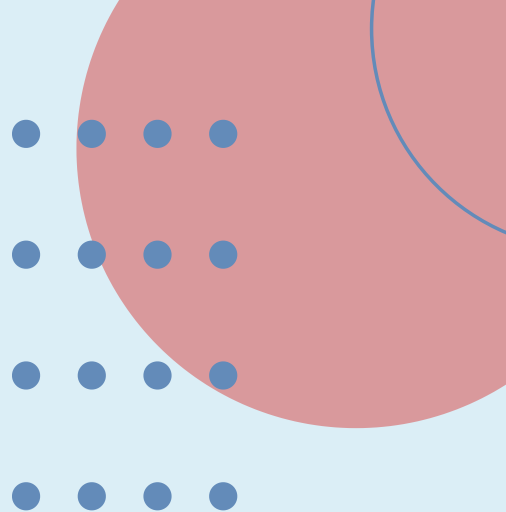
Spajić i Radunović obznani su tada praktično izgradnju manjeg grada a prema najavi zvaničnika do 2026. godine projekat će obuhvatiti i izgradnju stanova za prioritetne kategorije pod povoljnim uslovima, podstanare, mlade bračne parove, samohrane roditelje i druge kategorije.

Izvor: X profil Milojka Spajića

[27] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/725146/spajic-za-stan-od-100-kvadrata-390-eura-mjesecno-za-30-godina-otplate-za-stan-od-60-kvadrata-290-eura-mjesecno>.
[28] Pogledati na: https://www.facebook.com/100068001975617/videos/2344423089237987/?so=watchlist&rv=video_home.www.playlist_video_list.

Ukupno, u ovaj kvart uselilo bi se preko 40.000 građana, a sve zgrade navodno će imati podzemne garaže, a planiraju se škole, vrtići i drugi sadržaji, uz 57 odsto parkovskih površina. [29]

Ovaj projekat naišao je na velike kritike laičke i stručne javnosti, između ostalog i zbog toga što očigledno i po više osnova nije u skladu sa zakonom, planskim pretpostavkama i tehničkim mogućnostima, pa je odmah i jasno pripisan tzv. funkcionerskoj kampanji. [30] Ipak, i nakon održavanja izbora ministar Radunović nastavlja sa aktivnostima na promociji ovog projekta. [31]

[29] Pogledati na: <https://rtcg.me/vijesti/ekonomija/602151/prvi-stanovi-sredinom-2026-godine-kvadrat-1000-eura-sa-kamatom-12-odsto.html>.

[30] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/725368/velja-bajka-o-veljem-brdu-plan-vlade-suprotan-zakonima-planskim-rjesenjima-i-tehnickim-mogucnostima>.

[31] Pogledati na: <https://rtcg.me/tv/emisije/informativni/okvir/608218/okvir-04102024.html>.

Studija slučaja: Obilaznice oko Podgorice

Premijer Spajić je u toku izborne kampanje najavio i raspisivanje tendera za idejni projekat obilaznice oko Podgorice, odnosno 3. faze autoputa Bar – Boljare, tj. dionice Smokovac – Tološi. [32] I tom prilikom održana je pres konferencija, uz prisustvo izvršnog direktora državne kompanije „Monteput“, Milana Ljiljanića i ministarke saobraćaja, Maje Vukićević. [33]

U istom periodu Spajić je održao još jednu konferenciju na kojoj je najavljen skup infrastrukturni projekat – kada je sredinom septembra objavljeno raspisivanje tendera za izgradnju bulevara, odnosno rekonstrukciju Ulice Vojislavljevića u Podgorici. [34]

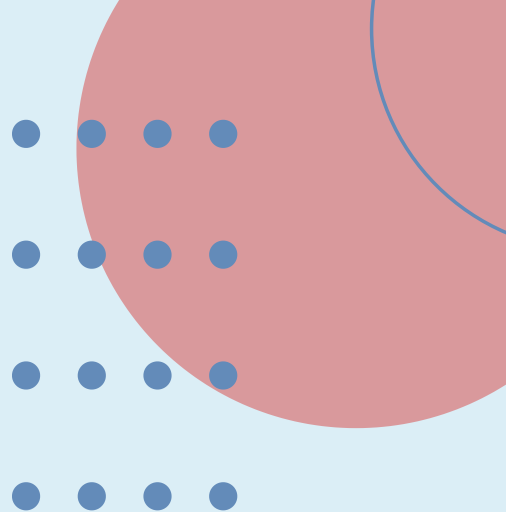
Izvor: X profil Milojka Spajića

[32] Pogledati na: <https://mina.news/mina-business-ekonske-vijesti-iz-crne-gore/spajic-najavio-tender-za-idejni-projekat-obilaznice-oko-podgorice/>.

[33] Pogledati na: <https://www.youtube.com/watch?v=uTHhJWLNSrM>.

[34] Pogledati na: <https://www.dan.co.me/podgoricom/sjutra-tender-za-izvođenje-radova-na-bulevaru-vojislavljevića-5259988>.

Za projekat koji su prethodne gradske vlasti odlagale zbog obimnih imovinskih sporova koji bi izazvali ogromne troškove po gradsku administraciju, rečeno je, tada u društvu ministra finansija Novice Vukovića i direktora Uprave za saobraćaj Radomira Vuksanovića, da će procijenjena vrijednost biti 14,5 miliona eura. [35] Tender za izgradnju ovog bulevara raspisan je sutradan, 18. septembra, 11 dana prije održavanja izbora. [36]

Na kraju, još jedan infrastrukturni projekat koji je moguće tempiran i promovisan u jeku izborne kampanje u Podgorici bio je projekat izgradnje Zapadne obilaznice.

*Izvor: Služba za odnose
s javnošću Crne Gore,
24.09.2024.*

Premijer Spajić je ovaj projekat najavio pet dana prije održavanja izbora, opet sa direktorima „Monteputa“ i Uprave za saobraćaj, ali uz njih na fotografijama se može vidjeti i Olivera Injac, gradonačelnica Podgorice. [37]

[35] Pogledati na: <https://www.dan.co.me/podgoricom/sjutra-tender-za-izvođenje-radova-na-bulevaru-vojislavljevica-5259988>.

[36] Pogledati na: <https://cejn.gov.me/tenders/view-tender/78691>.

[37] Pogledati na: <https://aplusme.me/spajic-sa-direktorima-monteputa-i-uprave-za-saobraćaj-uskoro-izgradnja-zapadne-obilaznice-raspisan-tender/>.

Studija slučaja: Javni putevi na partijskim reklamama

Funkcionersku kampanju na tradicionalan način vodila je koalicija „Za budućnost Podgorice – grad svih nas“, odnosno partije Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija, Socijalistička narodna partija i Ujedinjena Crna Gora, kao i druge vanparlamentarne stranke koje su činile taj savez.

Nosilac njihove liste bila je Jelena Borovinić Bojović, u tom trenutku aktuelna predsjednica Skupštine Glavnog grada Podgorice. [38]

Izvor: Glavni grad Podgorica, Borovinić Bojović na sastanku sa mještanima Piperima i Trmanja, kao i Ministarstvom odbrane [39]

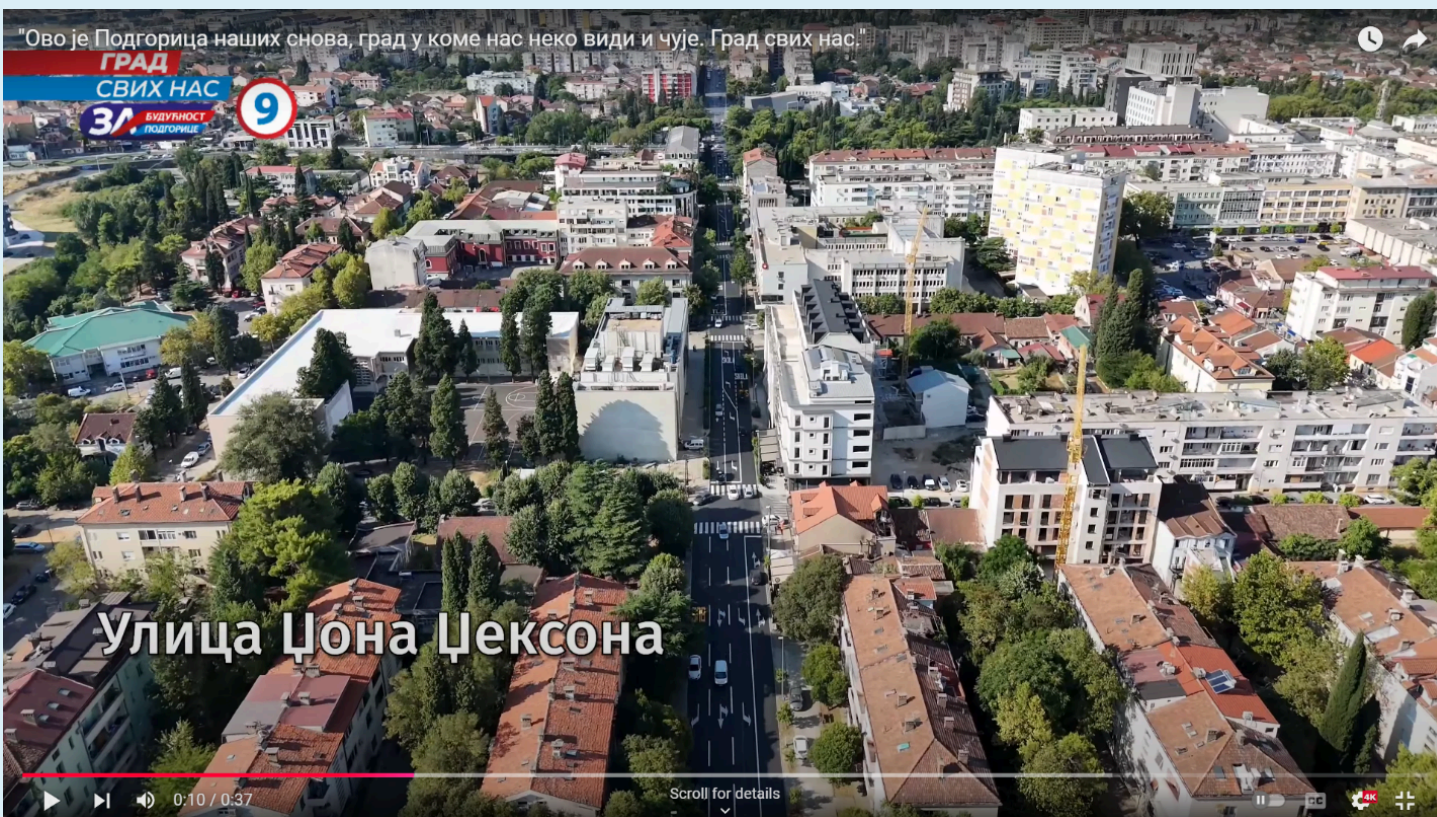
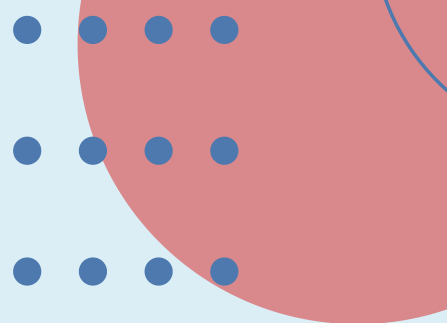
Njihovu kampanju obilježio je dominantno – asfalt. Tako su se u spotovima kojima su promovisali svoju listu najčešće mogle vidjeti asfaltirane ulice, odnosno završeni radovi gradskog preduzeća „Putevi“. [40] Izvršni direktor te gradske kompanije je takođe funkcioner Nove srpske demokratije, Radoš Zečević, koji je bio izuzetno aktivan u kampanji.

[38] Pogledati na: <https://www.dan.co.me/vijesti/izbori/na-listi-borovinic-bojovic-babovic-bozovic-5257452>.

[39] Pogledati na: <https://gradski.me/borovinic-bojovic-potrebna-infrastruktura-rjesenja-koja-ce-mjestanima-mz-piperi-i-trmanje-podici-kvalitet-zivota/>.

[40] Pogledati na: <https://www.youtube.com/watch?v=JAu22Xbc5gU>.

Izvor: Promotivni video koalicije „Za budućnost Podgorice – Grad svih nas“, objavljen na Youtube nalogu te liste 15.09.2024.

Borovinić Bojović i Zečević nisu se libili da rezultate gradske uprave i kompanija predstave kao rezultate svoje liste, pa se tako na događajima moglo čuti i "Asfaltirali smo svima jednako i svima smo jednako dali osvjetljenje". [41] Štaviše, Borovinić Bojović je započela kampanju obećavajući asfalt i novu infrastrukturu mještanima Rovaca i Pipera još početkom avgusta. [42]

Izvor: Promotivni video koalicije „Za budućnost Podgorice – Grad svih nas“, objavljen na Youtube nalogu te liste 19.09.2024.

[41] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/politika/725855/borovinic-bojovic-zecevic-nije-asfaltirao-put-marku-a-janka-preskocio-zato-sto-janko-nije-podoban>.

[42] Pogledati na: <https://www.dan.co.me/podgoricom/borovinic-bojovic-dobrim-putem-povezati-rovca-i-pipere-5253582>.

Studija slučaja: Reklamiranje iz kabineta Predsjednika Crne Gore

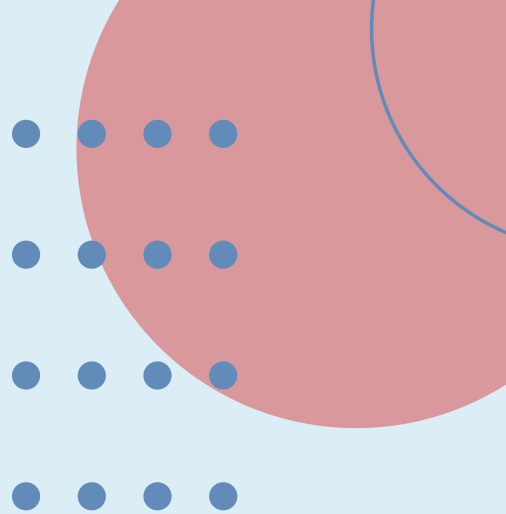

Još jedan u nizu funkcionera koju je svoju funkciju jasno podredio što boljem izbornom rezultatu bio je i predsjednik Crne Gore, Jakov Milatović. Njegovo ime čak je i nosila koalicija koju su činili Pokret za Podgoricu, Građanski pokret URA i Pokret za Promjene, i to **„Za bolju Podgoricu – Jakov Milatović“**. Jedan od promotivnih spotova snimljen je čak i u kabinetu Predsjednika Crne Gore, suprotno Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, koji decidno zabranjuje „korišćenje prostorija državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave... ukoliko se isti uslovi ne obezbijede svim učesnicima u izbornom procesu.“ [43]

Izvor: Promotivni video koalicije „Jakov Milatović – za bolju Podgoricu“, objavljen na Youtube nalogu te liste 24.09.2024.

[43] Član 36 stav 1 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (Službeni list Crne Gore, 3/2020 i 38/2020); Spot dostupan na: <https://www.youtube.com/watch?v=n8jpyTDwD-k>.

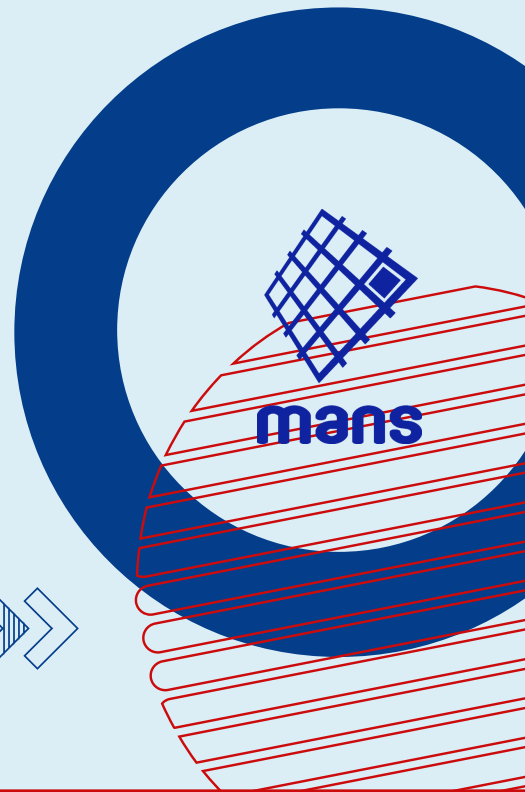
Zbog korišćenja kabineta MANS je prijavio Milatovića Agenciji za sprječavanje korupcije. Ovaj spot promovisan je i na onlajn platformi Portala Vijesti, što je platila koalicija „Za bolju Podgoricu – Jakov Milatović“. [44]

Pored ove zloupotrebe Milatović i Luka Rakčević, u tom trenutku zamjenik gradonačelnice, 24.09.2024. odnosno pet dana prije održavanja izbora učestvovali su u pres konferenciji povodom promocije ove izborne liste, i to za vrijeme radnog vremena, što je takođe suprotno Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. [45] I zbog ove aktivnosti MANS je od ASK-a zatražio da protiv Milatovića i Rakčevića pokrene postupak.

[44] Pogledati na: <https://www.vijesti.me/marketing/politicki-marketing/725468/predsjednik-milatovic-moc-je-u-vasim-rukama-promo>.

[45] Član 44 stav 4 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja (Službeni list Crne Gore, 3/2020 i 38/2020).

www.mans.co.me